

σκολίας τῆς καταπόσεως. Στέρξε λοιπὸν παρὰ-
χωρήσεις τινάς, τοῦλάχιστον ὀρθογραφικάς, αἵ-
τινες εἶναι ὅλως ἀζήμιοι. Τὸ ὑπερήφανον «Fais
ce que dois» τῶν ἱπποτῶν πρέπει νὰ συγκρινῇ μέ-
χρι τινος ὁ θέλων νὰ εὐεργετήσῃ τοὺς ἀνθρώ-
πους διὰ τοῦ «ὁ σκοπὸς δικαιοῖναι τὰ μέσα» τοῦ
Λογιόλα.»

Οὐδόλως ἀμφιβάλλομεν ὅτι ὅσα εἴπομεν ἀνω-
τέρω ὑπὲρ τῆς μητρικῆς ἡμῶν γλώσσης θὰ προ-
καλέσωσι καὶ πάλιν τὰς ἐρωτήσεις: «Διατὶ λοι-
πὸν δὲν τὴν γράφεις ἀμιγῇ, καὶ εἰς τί χρησιμεύει
ἡ ἀνύμνησις αὐτῆς καὶ ὁ ἐξευτελισμὸς τῆς καθαρ-
ρευούσης;» Εἰς τὴν πρώτην τῶν ἐρωτήσεων ἐδι-
καιούμεθα ἴσως ν' ἀπαντήσωμεν, ὅτι ἐνδέχεται
ν' ἀπεθάρρυνεν ἡμᾶς ὁ τρόπος δι' οὗ ὑπεδέχθη-
σαν οἱ ἐρωτῶντες τὸ βιβλίον τοῦ κ. Ψυχάρη· ἀνευ
ὅμως τῆς ἐλαχίστης εἰρωνείας ἀπαντῶμεν ἀδι-
στάτως εἰς τὴν δευτέραν, ὅτι πολὺ ἀπατῶν-
ται οἱ νομίζοντες εἰς οὐδὲν χρησιμεύουσιν τὴν
ἀντιπάθειαν κατὰ τῆς τεχνητῆς γλώσσης. Ἡ
καθαρεύουσα ὁμοιάζει τὸ διεστραμμένον ἐκείνη
καὶ κακώτερα γύναια τὰ ὅποια, οὐχὶ ὁ ἀγα-
πῶν, ἀλλὰ μόνος ὁ περιφρονῶν δύναται νὰ κα-
θυποτάξῃ καὶ νὰ περιορίσῃ διὰ τῆς μάστιγος
ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς εὐπρεπείας. Πρῶτος λοι-
πὸν καὶ ἀπαραίτητος ὅρος ὅπως γράψῃ τις ὑπο-
φερτῶς τὴν λεγομένην καθαρεύουσαν εἶναι ἡ πε-
ποιθήσις ὅτι δὲν ἀξίζει τίποτε. Τὸν δὲ ἀμφιβάλ-
λοντα περὶ τοῦτου παρκακαλοῦμεν νὰ συγκρίνῃ
πρὸς τὰ τῶν ἄλλων διδασκάλων τὰ ἔργα τοῦ
κ. Βερναδάκη ἢ πρὸς τὰ τῶν συνδέλφων
του τὰ ἄθρα τοῦ κ. Γαβριηλίδου. Μόνοι οἱ πι-
στεύοντες ὅτι, ὅσα ἀπὸ τοῦ Σοφιστοῦ μέχρις ἡ-
μῶν εἰσῆχθησαν εἰς τὴν λαλουμένην ἀλλότρια
αὐτῆς στοιχεῖα οὐδὲν ἄλλο εἶναι παρὰ βαρβα-
ρισμοί, κακορθοῦσι νὰ περιορίσωσι εἰς τὸν ἐλά-
χιστον ὅρον τὴν ἐκ τῆς χρήσεως αὐτῶν ἀηδιαν.

Ε. Δ. ΡΟΪΔΗΣ.

ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ ΚΟΣΜΟΥΜΕΝΑΙ

“Ὅτε τόση καὶ τοσοῦτον ἀξιεπαίνος καταβάλλ-
εται ἐπιμέλεια πρὸς διακόσμησιν τῆς ἡμετέ-
ρας ἱστορικῆς πρωτεύουσας, ἵνα φανῇ εὐπροσω-
ποτέρα εἰς τοὺς μέλλοντας μετ’ ὀλίγον νὰ ἐπι-
δημήσωσιν εἰς αὐτὴν ξένους ἐκ πάσης τῆς γῆς,
ἐπιτραπήτω μοι, γράχωδως ταυτολογῶν, νὰ ἐ-
παναλάβω ἐν περιλήψει ἐνταῦθα τινὰ περὶ μι-
κρῶν τινῶν ἄλλ’ ἀναγκαιῶν, κατ’ ἐμέ, βελτιώ-
σεων. Ἀληθές ὅτι οὐχὶ ἀπαξ περὶ αὐτῶν κατὰ
καιροὺς διέλαβον· ἀλλ’ οὐδεὶς φθόνος, διότι τὰ
περὶ αὐτῶν ἄλλοτε γραφέντα μοι ἢ δὲν ἀνεγνώ-
σθησαν, ἢ μόλις ἀναγνωσθέντα ἐλησμονήθησαν·
ἄλλως, ἂν μὲν ὀρθὰ ἐκρίνοντο, πρέπει νὰ πι-
στεύσω ὅτι θὰ ἐξετελευτῶντο, ἂν δὲ ἄτοπα, ὅτι ὡς

δημοσίως ἐγράφησαν, οὕτω καὶ θ’ ἀνηροῦντο.
“Ὅπως δὴποτε, σήμερον ἢ ποτὲ μοὶ φαίνε-
ται κατάλληλος ἡ στιγμή ὅπως ἀνακαλέσω
αὐτά, καὶ δὴ ἐν τῷ ἀξιολόγῳ τούτῳ φιλολο-
γικῷ περιοδικῷ, καθ’ ὅσον πλὴν τοῦ πρακτικοῦ
τῶν δὲν στεροῦνται ὅλως καὶ ἐπιστημονικοῦ τινος
χαρακτῆρος. Εἰσι δέ, τὰ κυριώτερα κἄν, τὰ
ἐπόμενα.

Α’

Ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν διψᾷ. “Ὅτε τὸ πρῶτον
τὴν εἶδον, κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς
Τουρκοκρατίας, εἶχεν ἐπτὰ χιλιάδας κατοίκων·
σήμερον ἔχει, κατὰ πρῶτον πάλιν μετὰ τοὺς
κλασικούς χρόνους, περὶ τὰς ἑκατὸν χιλιάδας,
μετὰ πλειόνων ἀναγκῶν καὶ ἀνωτέρων ἀξιώ-
σεων καθαριότητος, καταδρεγμάτων, ἀρδεύσεως
δημοσίων φυτειῶν. “Ὅτε τῷ 1856 ἀπετέλουν
μέρος τοῦ ὑπουργείου, προϊόντος τοῦ πληθυ-
σμοῦ, ἡ ποσότης τοῦ ὕδατος ἀπέβαινε ἤδη
δυσανάλογος πρὸς αὐτόν, εἰ καὶ εἰς βαθμὴν ἀ-
συγκρίτως μικρότερον παρὰ σήμερον. Τότε ἔφε-
ρα εἰς γνώσιν τῶν συνδέλφων μου, ὅτι συνε-
χίστατα, διῦππεύον τὴν πεδιάδα τὴν μεταξὺ
Ἀθηνῶν καὶ Ἀμαρουσίου, παρετήρησα σειρὰν
ὡς ἐγκαταλελειμμένων φρεάτων, ἅτινα μοὶ ἐ-
φαίνοντο ἐλέγχοντα τὴν ὑπαρξιν ὑδραγωγείου.

Ἡ κυβέρνησις τότε, μὴ ἀδιαφορήσασα πρὸς
τὴν πληροφορίαν, ἐζήτησε παρὰ τῆς βουλῆς
πίστωσιν 40 χιλιάδων δραχμῶν, καὶ δι’ αὐτῶν
ἐρευνήσασα τὰ φρέατα, εὔρε, καὶ ὅσον ἐνεδέχε-
το ἐκκαθάρισε, τὸ ὑδραγωγεῖον τοῦ Ἀδριανοῦ, δι’
οὗ, ἂν καλῶς ἐνθυμῶμαι, ἐδιπλασιάσθη τότε
ἡ ποσότης τοῦ ὕδατος τῶν Ἀθηνῶν.

Ἀλλὰ καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων ἐχώρει
ὁσημέραι ταχέως αὐξανόμενος, ὥστε ἡ ἀναλο-
γία τῆς λειψυδρίας δὲν ἡλαττοῦτο, ἴσως καὶ ἡ-
ξανε. Πολλάκις, καὶ ἀφ’ οὗ ἐξῆλθον τῆς ἐξου-
σίας, ἐνορῶν τὴν δυσχέρειαν εἰς τὴν ἀναγκαιῶς
θὰ ἐνέπιπτεν ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος καθ’
ὅσον κατὰ τὰ λοιπὰ ἀνεπτύσσετο, ἐφρόνουν,
καὶ εἶπον ἐπίσης, ὅτι ὀφείλομεν νὰ μετακα-
λέσωμεν ἐμπειρὸν τινα καὶ πεπαιδευμένον ὑ-
δραυλικὸν ἐξ Εὐρώπης, ὅστις ἐρευνήσας τὰ φρέ-
ατα τῆς πόλεως, ὧν πολλὰ ἤκουον ὅτι ἔχουσι
ῥέον ὕδωρ, νὰ ἐξακριβώσῃ ἂν τις ἠδύνατο νὰ
γίνῃ συγκέντρωσις καὶ σκόπιμος χρῆσις αὐτοῦ.
Ἀλλ’ εἰς τὰς προτροπὰς μου ταύτας προσοχὴ
δὲν ἐδόθη, εἴτε διότι τότε οὐδεμίαν πλέον αὐ-
τὸς ἐξήσκουν ἐπιρροήν, εἴτε διὰ τὰς δαπάνας ἃς
τὸ μέτρον ἀπῆτει.

Τότε δέ, εἰς τὴν φορὰν ταύτην τῶν σκέψεων
καὶ ἄλλη μοὶ ἐπῆλθεν ἰδέα. Κατὰ τοὺς ἀρ-
χαιοτάτους χρόνους τῶν Ἀθηνῶν ὡς μόνη κρή-
νη ἐν αὐταῖς φυσικῶς ἀναβρούσα μνημονεύεται
ἡ Καλλιρρόη, ἡ ἔπειτα Ἐννεάκρουνος, ἐν τῇ
κοίτῃ τοῦ Ἰλισσοῦ, ἐξ ἧς ὑδρεύοντο οἱ τότε ἀ-

νατολικῶς ὑπὸ τὴν Ἀκρόπολιν οἰκοῦντες Πελασγοὶ (Παυσ. Α. 14. - Θουκ. Β, 15). Ἀλλ' ἡ Καλλιρρόη ἐστὶ ξηρὰ σήμερον ὡς καὶ ὁ Ἰλισσός. Τί λοιπὸν ἔγινε τὸ ἱστορικὸν ὕδωρ αὐτῆς; Οὐδεὶς θὰ διίσχυρισθῇ ὅτι τὸ ἔπιον ὅλον οἱ Πελασγοί, καὶ ἐπὶ τῶν Πεισιστρατιδῶν ἦτο τοσοῦτον καλλιρροῦς, ὥστε ὑπ' αὐτῶν διεκοσμήθη εἰς Ἑννεάκρουνον.

Ταῦτα ἀναλογιζόμενος, ἐπεσκεψθῆν τὸ χωρίον πολλάκις, καὶ εἶδον ὅτι ἀμέσως παρ' αὐτῷ, εἰς τὴν πεδιάδα, ἡ ἐλαχίστη ἀνασκαφὴ εἰς ὀλίγων μέτρων βάθος ἐδίδε φρέαρ καθαροῦ ὕδατος προσέτι δέ, καὶ ἔτι μᾶλλον, ὅτι αἱ τῶν ἀρχαίων Πελασγίδων σημεριναὶ διάδοχοι, αἱ γυναῖκες τῶν ὑπὸ τὴν ἀνατολικὴν κλιτὺν τῆς Ἀκροπόλεως οἰκούντων, εἰς τὴν Καλλιρρόην ἐρχόμεναι, ἔξυον ὀλίγον διὰ τῶν χειρῶν των τὴν ξηρὰν καὶ χαλικοστρωτον κοίτην αὐτῆς, καὶ ἡ μικρὰ ὀπῇ ἦν ἥνοιγον ἐπληροῦτο ἀμέσως ὕδατος, εἰς ὃ ἐπλυνον τὰ ἐνδύματά των.

Τοῦτο εἰς ἐμὲ κᾶν ἐφάνη βεβαία ἀπόδειξις ὅτι τὸ ὕδωρ τῆς Ἑννεακρούνου δὲν ἐξέλιπεν, ὅπερ θὰ ἦτο καὶ δυσεξηγήτην, ἀλλ' ὅτι, ὡς εἰς πλείστους ῥυάκας τῆς Ἑλλάδος συμβαίνει, ἔσκασε, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ λαοῦ, ἤτοι χαλίκων καὶ λιθαρίων ἐπισωρευθέντων, ῥέει ὑπ' αὐτὰ λανθανόντως, καὶ ἐξωθεῖται ὑπὸ τὰ πέριξ στρώματα τῆς γῆς, ἀρκεῖ δὲ ν' ἀποκομισθῶσι τὰ λιθάρια, ἵνα ἐκ νέου καταλάβῃ τὴν ἀρχαίαν του κοίτην.

Ἐκτοτε λοιπὸν δεκάκις ἴσως ἔγραψα καὶ χιλιάκις βεβαίως εἶπον, ὅτι ἂν δυνάμεθα τόσον εὐκόλως ν' ἀποδώσωμεν εἰς τὰς Ἀθήνας παρὰ ῥέουσιν αὐταῖς ἄφθονον ποτίμου ὕδατος κρήνην, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἐστὶ μία τῶν ἱστορικῶς περιφήμων, πρέπει μετὰ παντός ζήλου εἰς τοῦτο νὰ σπεύσωμεν. Προσέθετον δὲ καὶ τὸ ἕτερον, ὅτι τοῦτο δυνάμεθα νὰ πράξωμεν ἄνευ οὐδενὸς κόπου, χωρὶς οὐδ' ὀβολὸν κᾶν νὰ δαπανήσωμεν· διότι ἀρκέσει ἀπλῆ ἄδεια, οὐδὲν ἕτερον, νὰ δοθῇ εἰς τοὺς ἐργολάβους τῆς χαλικοστρώσεως τῶν ὕδων, ὅπως λαμβάνωσιν ἐκεῖθεν, ἀπὸ τῆς Καλλιρρόης καὶ κάτω, τὰ λιθάρια των, καὶ ἀμφιβολία δὲν ἔχωρεῖ ὅτι, ἀντὶ ν' ἀναβαίνωσιν οὗτοι εἰς τὰ ὄρη, νὰ θραύωσιν τοὺς βράχους διὰ πυρίτιδος καὶ δαπανηρῶς, θὰ σπεύσωσιν πάντες περιχαρῶς εἰς τὴν κοίτην, ἣτις ἐντὸς ἐβδομάδων, ἐντὸς ἡμερῶν ἴσως, θ' ἀπαλλαγῇ μέχρι καὶ τοῦ ἐσχάτου λιθαρίου, καὶ τότε θὰ ῥέυσῃ πάλιν ἐν αὐτῇ τὸ ἀρχαῖον της ὕδωρ, ... ἦ, καὶ καὶ ἂν δὲν ῥέυσῃ, τί ἐχάσαμεν; Ἐντελῶς ἀδαπάνως θὰ μάθωμεν κατὰ πρῶτον, διότι σήμερον δὲν τὸ εἴξυρομεν, ὅτι ἡ Καλλιρρόη, δι' οἷους δῆποτε λόγους, ἐστέρευσε δι' αἰῶνα τὸν ἄπαντα. Ἡ περὶ τούτου πεποιθήσις ἀξίζει τὸν κόπον ν' ἀποκτηθῇ, ὅτε μάλιστα οὔτε κόπον ἀπαιτεῖ οὔτε χρήματα. Τὸ πολὺ θὰ προσαπαιτηθῇ ἴσως

νὰ καθαρισθῶσιν ὀλίγον, εἰς τινῶν, τεσσάρων ἢ πέντε, μέτρων βάθος, καὶ διὰ δαπάνης τὸ πολὺ τινῶν ἑκατοντάδων δραχμῶν οἱ σήμερον ἔτι σωζόμενοι καὶ χαίνοντες κρουνοὶ τῆς ἀρχαίας πηγῆς, ἂν εὔρεθῇ ὅτι καὶ τὰ στόμια αὐτῶν ἴσως ὑπὸ χαλίκων ἐφράχθησαν.

Ἀφ' οὗ πολλάκις περὶ τούτων καὶ εἶπον καὶ ἔγραψα ἐπὶ ματαίῳ, ἦτον ἡ ἡμέρα τῶν Χριστουγεννίων τοῦ ἔτους, δὲν ἐνθυμοῦμαι ἂν 1860 ἢ 1861, ὅτε εἰς τὸν τότε δημομηχανικὸν Κον Γενίσκαρην, ἐλθόντα νὰ μὲ ἐπισκεφθῇ, ἐξέθηκα τὰ αὐτά· καὶ ἐπειδὴ τὰ ἤκουσε μετὰ τινος ἐνδιαφέροντος, τὸν ὠδήγησα αὐθωρεῖ ἐπὶ τόπου, καὶ τῷ ἐξήγησα τὴν ιδέαν μου, ἣτις, ὡς μοι εἶπε, τῷ ἐφάνη ὀρθοτάτη. Ἄν ἔκτοτε, ὡς ἤλπισα, ἐφηρμόζετο, θὰ εἴχομεν πρὸ 27 ἔτων ῥέουσιν πρὸ τῶν ποδῶν ἡμῶν αὐθις τὴν ἄφθονον πηγὴν τῶν Πελασγῶν καὶ τῶν Πεισιστρατιδῶν, ἢ θὰ ἐμνησθάνομεν ἅπαξ διὰ παντός ὅτι πρέπει νὰ ἐγκαταλείψωμεν πᾶσαν ἐξ αὐτῆς προσδοκίαν. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπόπειρά μου ἐκείνη παρῆλθε ματαιωθεῖσα.

Ἐν τούτοις πρὸ τινῶν ἡμερῶν, ἐπικρατούσης ἔτι τῆς πολυμήνου ἀνομβρίας, εἶδον οὐ πολλὰ μέτρα νοτίως τῆς Καλλιρρόης, ὕδωρ διαρρέον διὰ τῶν χαλίκων τοῦ Ἰλισσοῦ, εἰς ἀπόδειξιν ὅτι ἡ ὑπόθεσις τῆς ὑπάρξεως ὕδατος ὑπ' αὐτοῦ δὲν ἦν ἀβάσιμος, ἐν ᾧ καὶ ἂν ἦτο, κατ' οὐδὲν θὰ ἐβλαπτε, τὰ μέγιστα μάλιστα θὰ ὠφέλει, καὶ καθῆκον τῶν κυβερνώντων θὰ ἦτο νὰ ἐρευνήσωσι καὶ ἀποδείξωσι τοῦτο, ὅτε δύνανται νὰ τὸ πράξωσιν ἄνευ δαπάνης.

Διὰ τὰς προκειμένας ἐορτὰς τὰς ὁδοὺς καὶ πλατείας πληροῦσι πηχυαῖοι σωροὶ λιθαρίων, οὓς θραύει ὁ ὁδοστρωτήρ. Ὡς σπουδαῖαν δὲν ἐκλαμβάνομεν τὴν ἐνστασιν ὅτι τὰ ποτάμια λιθάρια δὲν εἰσὶν ἀκατάλληλα διὰ τὰς ὁδοὺς· διότι καὶ ἂν ἐν ἐλάχιστον μέρος τῶν συνθραυσμένων ἦσαν τῷ ὄντι πρὸς τὴν τοιαύτην χρῆσιν κατωτέρας ποιότητος τῶν λοιπῶν, τὸ τοιοῦτο μικρὰν θὰ ἐπέφερε βλάβην, καὶ βεβαίως οὐχὶ ἀνάλογον πρὸς τὸ ὄφελος τὸ ἐκ τῆς εὐρέσεως ἀφθόνου ποταμίου ὕδατος, ἢ καὶ ἐκ τῆς προσκλήσεως τῆς βεβαιότητος ὅτι τοιοῦτο δὲν ὑφίσταται πλέον.

Καὶ παρὰ τοῖς ξένοις δὲ οἵτινες θὰ μᾶς ἐπισκεφθῶσιν, ἀρίστην καὶ δι' ἡμᾶς εὐνουστάτην θὰ προξενήσῃ ἐντύπωσιν, ἂν ἰδῶσιν ἡμετέρᾳ ἐπιμελείᾳ ῥέουσιν αὐθις τὴν Ἑννεάκρουνον, ἔστω καὶ ἂν ἰδῶσιν αὐτὴν μὲν μὴ ῥέουσιν, ἀλλ' ἡμᾶς ἐπιμεληθέντας νὰ ἐξιχνιάσωμεν ἂν ἐστὶν ἀληθῶς ἄνυδρος, ὅτε μάλιστα τοῦτο δύναται τόσον εὐκόλως νὰ γίνῃ. Τὸ ἀδόπανον τοῦτο ἔργον ἔσται, κατ' ἐμέ, εἰς τῶν ξένων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐγκαύχημα διὰ τὴν πόλιν ἡμῶν μεῖζον τῶν προπαρασκευαζομένων δαπανηρῶν κοσμημάτων.

Β'

Οἱ Ῥωμαῖοι, φίλοι τοῦ χρησίου μάλλον καὶ πολυτελοῦς παρὰ τοῦ καλοῦ ἐν τῇ τέχνῃ, διεκρίθησαν ἐν ἄλλοις, πανταχοῦ ἔνθα ἤρξαν, ἐπὶ τῇ κατασκευῇ μεγάλων ὑδραγωγείων. Οὕτω καὶ ὁ φίλος καὶ εὐεργέτης τῶν Ἀθηνῶν Ἀδριανός, φιλοτιμούμενος νὰ προικίσῃ τὴν ἀγαπητὴν του πόλιν δι' ὕδατος πλείονος ἢ ὅσον ἐδίδον αὐτῇ αἱ μικραὶ αὐτῆς πηγαὶ καὶ τὰ φρέατα, τῇ κατεσκεύασε μέγα ὑδραγωγεῖον. Τοῦτο συνάγον οὐχὶ μὲν τὰ ἐκ Βοιωτίας ἢ ἐκ Στυμφαλίδος ὕδατα, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ ἐκ τοῦ Ὑμηττοῦ καὶ τοῦ Βρυλησοῦ (Πεντελικοῦ), πιθανῶς καὶ ἐκ τοῦ Πάρνηθος προρρέοντα καὶ τὰ περὶ τὴν πόλιν, πλὴν τῶν τῆς Ἐννεακρούνου, κειμένης πολὺ κατωτέρω ἀπέληγεν εἰς τὴν νοτίαν κλιτὺν τοῦ Ἀγχέσμου, καὶ ἐκεῖ, κατέναντι τῆς πόλεως, εἰς εὐπρεπὲς ἀψιδωτὸν μνημεῖον προέχει τὴν πολὺτιμόν του συνεισφορὰν.

Τοῦ μνημείου ἐκείνου δύο ἀψίδες διατηρήθησαν διὰ τῶν αἰώνων, μαρτυρούμεναι δι' ἐπιγραφῆς ἡτις ἐκόσμηι τὸ τόξον μιᾶς ἐξ αὐτῶν. Πρό τινων ἐτῶν ἐπισκευασθεῖσαι καὶ ἀσβεστόχριστοι, φαίνονται μακρόθεν λευκαί· ἀλλὰ τί εἰσὶ, ἂν ἀρχαῖαι ἢ νέαι, καὶ διατὶ διατηροῦνται ἐκεῖ, εἰς ὀλίγους ἐστὶ γνωστὸν, διότι ἡ αὐτὰς ἐξηγοῦσα ἐπιγραφή ἐν ἀγνώστῳ ἐποχῇ εἶχε μετατεθῇ ἐκεῖθεν εἰς οἰκόπεδόν τι τῆς πόλεως, καὶ πρό τινων ἐτῶν, ἐπὶ ἀπουσίας τοῦ οἰκοδεσπότου, ἀπήχθη ἐκεῖθεν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Μουσείου κατὰ τὴν ὁδὸν Πατησίων, καὶ ἐκεῖ συνεβρίβη μεθ' ἑκατοντάδων ἄλλων λίθων ἐνεπιγράφων καὶ μὴ, εἰς ὀλιγίστους καὶ αὐτῇ γνωστῇ.

Ἐάν δι' ἐλαχίστης δαπάνης, τινῶν μόνων δραχμῶν, ἡ ἀξιόλογος αὕτη ἐπιγραφή μετακομισθεῖσα ἐντειχισθῇ εἰς τὴν ἀψίδα εἰς ἣν ἀνήκει, ἀντὶ τοῦ ἀμόρφου καὶ ἀσήμου ἐκείνου ἑρείπιου θ' ἀποκτήσωσιν αἱ Ἀθηναὶ ἐν περισσώτερον ἀξιόλογον μνημεῖον ἱστορικόν, μέλλον νὰ ἐλκύσῃ τῶν πλείστων ἐλευσομένων ξένων τὴν περιέργειαν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον.

Γ'

Προκειμένου δὲ περὶ ὕδατος εἰς τὰς Ἀθήνας χρησίου, περιττὸν δὲν νομίζομεν νὰ ὑπομνήσωμεν καὶ τὴν Ἐμπεδῶ ἢ *Κλεψύδραν*, τὴν πηγὴν ἐκείνην ἡτις κατὰ τὴν βορειοδυτικὴν γωνίαν τῆς Ἀκροπόλεως ὑπὸ γῆν ἀναβρύουσα, ὑπελαμβάνετο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὡς ἐκβάλλουσα εἰς τὸ Φάληρον, καὶ διηγοῦντο ὅτι φάλη, εἰς αὐτὴν πεσοῦσα, ἐφάνη ἐκεῖ ἐκβρασθεῖσα μετὰ εἰκοσι σταδίων ὑπὸ γέιον ῥοῦν (Σχολ. εἰς Ἀριστοφ. Ὀρν. 1591). Ἀλλ' ἐπὶ Ῥωμαίων ὁ ἐκ Κυρρή-

στινῆς Ἀνδρόνικος, εἴτε πιστεύων εἴτε μὴ εἰς τὸ διήγημα τοῦτο, ἔκρινε σκοπιμώτερον νὰ μετοχετεύσῃ τὸ ὕδωρ τῆς Ἐμπεδοῦς εἰς τὴν ἀγορὰν, εἰς τὴν δεξαμενὴν ἣν κατεσκεύασεν ἐν ᾧ ἀνήγειρε πύργῳ, τῷ μέχρι τοῦδε σωζομένῳ καὶ κοινῶς γνωστῷ ὑπὸ τὸ ὄνομα *Ναοῦ τοῦ Αἰόλου*. Καὶ πρὸς τοῦτο μὲν κατεσκεύασεν ὠραῖον ὑδραγωγεῖον μαρμαρίνον. Τούτου ὅμως ἐρείπια μόνον διατηροῦνται, τὸ δὲ ὕδωρ ἔπαυσε ῥεῖν εἰς τὴν ἀγορὰν. Καὶ ἂν μὲν ἐκβάλλῃ αὐτὴς εἰς τὸ Φάληρον ἐστὶν ἄγνωστον, ἀλλὰ γνωστότακτον ὅτι ὑπάρχει εἰς τοῦ Ὀδυσσεῶς τὸν λεγόμενον προμαχῶνα, ὅθεν καὶ σήμερον ἀρῶνται τὸ πρὸς πόσιν ὕδωρ οἱ Ἀκροφύλακες. Ἐπειδὴ δ' ὑπέρεκτεται πολὺ τῆς πόλεως, ἀρκεῖ δι' ἐντελῶς ἀσήμου δαπάνης ν' ἀνοιγῇ μικρὰ διόρυξ ἀπὸ τοῦ φρέατος μέχρι τῆς κλιτύος, καὶ τὸ ὕδωρ, ὅσον δὴποτε, πιθανῶς ὅσον ἦτον ἐπὶ Ἀνδρονίκου, θέλει προρρέουσι πρὸς τὴν ἀγορὰν.

Ἐκεῖ δὲν προτείνω νὰ ἐγερθῇ διὰ τὰς ἐορτάς ὠραία κρήνη ἵνα τὸ δεχθῇ. Καὶ εἶδον μὲν ἐνίοτε τοιαύτας αὐτοσχεδιασθείσας· ἀλλ' ἐκεῖναι ἦσαν ἔργα τῆς προτεραίας βουλευτικῶν ἢ δημοτικῶν ἐκλογῶν, καὶ ἔμενον ἄνευ ὕδατος. Προτιμώτερον θεωρῶ ὕδωρ ἄνευ κρήνης. Προχέομενον αὐτὸ ἐν τούτοις εἰς μίαν τῶν ὑπαρχουσῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ πλουτίζον αὐτὴν, δύναται ν' ἀποβῇ χρήσιμον. Ἰδίᾳ βρῦσις δύναται κατόπιν δι' αὐτὸ νὰ καλλιτεχνηθῇ, ἐν τούτοις δὲ πέπεισμαι ὅτι οἱ εἰδήμονες μετὰξὺ τῶν ξένων ἡμῶν θέλουσιν εὐχαρίστως ἀναγνωρίσει ὅτι δὲν ὀκνοῦμεν νὰ ἐπωφελώμεθα καὶ ἐκ τῶν ἐλαχίστων τῶν προπατορικῶν ἡμῶν κληρονομιῶν.

Δ'

Τὸ εἰς τὸν πύργον τοῦ Κυρρήστου ῥεῖν ὕδωρ γνωστὸν ὅτι ἐχρησίμευεν εἰς τὸ νὰ στρέφῃ ὑδραυλικὸν μηχανήμα, δεικνύον τὰς ὥρας διὰ νυκτὸς καὶ ἐν νεφελῶδι ἡμέρᾳ. Ἐπὶ τῶν ἔξω δὲ ὀκτῶ τοῦ πύργου πλευρῶν ὑπάρχουσιν, ὡς οὐδεὶς ἄγνοεῖ, κεχαραγμένοι γραμμαὶ εὐθεῖαι καὶ καμπύλαι, ἐφ' ὧν ἐπίσης αἱ ὥραι ἐδείκνυντο ἐν εὐηλίοις ἡμέραις, διὰ τῆς σκιᾶς μεταλλίνων δεικτῶν, οἵτινες δὲν διατηρήθησαν.

Πρὸ πολλῶν ἐτῶν ὁ πολυμαθὴς πλοίαρχος τοῦ βασιλικοῦ ναυτικοῦ, ὁ μακαρίτης Παλάσκας, εἶχεν, ἐντολῇ τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐταιρείας, ἐπιδοθῇ εἰς ὑπολογισμοὺς τῶν γραμμῶν τούτων, καὶ κατὰ τὰ συμπεράσματα αὐτοῦ, ἐκδοθέντα τότε εἰς τῆς ἐταιρείας τὰ πρακτικά, κατεσκεύασθησαν ῥάβδοι σιδηραῖ, ἔχουσαι ἐκάστη τὴν ὑπολογισθεῖσαν θέσιν, κλίσιν καὶ ἔκτασιν μετὰ σφαιρῶν χαλκῶν εἰς τὸ πέρας, πρὸς δεῖξιν τῶν ὥρῶν. Ἀλλὰ τὸ ἀξιόλογον ἔργον παρεμειλήθη παντάπασις ἔκτοτε, αἱ σφαῖραι καὶ

τινες τῶν ῥάβδων κατέπεσαν ἢ μετεκινήθησαν, καὶ σήμερον δὲν ἀνταποκρίνονται πλέον πρὸς τὸν σκοπὸν ὅστις εἶχεν ἐπιτευχθῇ.

Ἄν εἷς τινὰ τῶν παρ' ἡμῖν πεπαιδευμένων μαθηματικῶν, εἰς τὸν Κ. Διευθυντὴν τοῦ ἀστεροσκοπείου φέρ' εἰπεῖν, ἐδίδετο ἡ ἐντολὴ νὰ διατρέξῃ τὸ ἔργον τοῦ Παλάσκᾶ (ἐκδοθὲν ἐν τοῖς Πρακτικοῖς, ὡς ἐρρέθη), νὰ ἐξετάσῃ τὴν θέσιν τῶν σωζομένων ῥάβδων, νὰ διατάξῃ τὴν ἐνθεσιν τῶν ἐλλειπουσῶν καὶ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν σφαιρῶν, καὶ νὰ δώσῃ τὰς δεούσας ὁδηγίας ἵνα εἰς τὰς ἀνηκούσας θέσεις ἐπιγραφῶσι διὰ ζωνοῦ μέλανος χρώματος οἱ ἀντιστοιχοῦντες ἀριθμοὶ τῶν ὥρων δι' ἐλληνικῶν ἀριθμητικῶν σημείων, οὐχὶ διὰ λατινικῶν, ὡς εἶχεν ἀρχίσει ὁ μακαρίτης Πιττακός, μὴ περατώσας οὐδὲ τοῦτο, ταῦτα πάντα θ' ἀπῆλθον μόλις ὀλίγων ἡμερῶν ἐργασίαν, καὶ δαπάνην οὐδενὸς λόγου ἀξίαν, εἰς δὲ τὰ βλέμματα τῶν μελλόντων νὰ ἐπισκεφθῶσι τὰς Ἀθήνας, θὰ παραστήσωσι θέαμα λίαν ἐνδιαφέρον, ἀναζήσαν τὸ ἀξιολόγον ἔργον τοῦ Ἀνδρονίκου, καὶ δεικνύον αὐτοῖς ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν τὴν ὥραν ὡς θὰ ὑπελόγιζεν αὐτὴν πρὸ δισχιλίων ἐτῶν ὁ Ἀλκιβιάδης, ὁ Μέτων ἢ καὶ ὁ Ἀριστοφάνης.

Ε'

Εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ἰλισσοῦ, ὑπὲρ τὴν Ἐννεάκρουνον, περὶ ἧς ἀνωτέρω, ὁ Παυσανίας λέγει (Απτ. IB, 7) ὅτι ὑπῆρχε βωμὸς τῶν Μουσῶν. Τὴν μαρτυρίαν ταύτην ἐπεκύρωσεν, ἐπεκτείνασα αὐτήν, καὶ ἐπιγραφὴ χρόνων Ἑλληνικωτάτων, πρὸ ἱκανῶν ἐτῶν ἀνασκαφείσα μεταξὺ τῆς νοτιανατολικῆς γωνίας τῆς οἰκίας τοῦ Ἰωαννοπούλου, καὶ τῆς βορειοδυτικῆς τοῦ δημοσίου κήπου τοῦ πρὸ τῶν ἀνακτόρων, παρὰ τῇ πλατείᾳ τῇ λεγομένῃ τοῦ Συντάγματος. Ἡ ἐπιγραφὴ δ' αὕτη, λέγουσα α" *Ὁρος κήπου Μουσῶν*», προστίθησι καὶ τὴν πληροφορίαν ὅτι πρὸς τῷ βωμῷ ὑπῆρχε καὶ κῆπος ταῖς Μούσαις ἀφιερωμένος, ἱκανῶς εὐρύχωρος ὥστε νὰ ἔχῃ καὶ ὄριον ἐπιγεγραμμένον, καὶ χωρῶν μέχρι τοῦ περιβόλου παρὰ ταῖς Διομείαις ἢ ταῖς Διοχάρους Πύλαις, περὶ τὴν ἐπὶ Τούρκων καλουμένην Διοβουνίστραν πύλιν.

Καὶ αὕτη δ' ἡ ἐπιγραφὴ ἔσχε τὴν τύχην τῆς τοῦ Ἀδριανοῦ· ὑπάρχει δηλαδὴ τοῦ συνερρίμμεν ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ μουσείου μετὰ πλῆθους ἄλλων, καὶ σπάνιοι εἰσὶν οἱ ἰδόντες αὐτήν ἢ γνωρίζοντες τι περὶ αὐτῆς. Ἄν διὰ δαπάνης ὀλίγων δραχμῶν, μετακομισθεῖσα ἐντειχισθῇ φιλοκάλως εἰς τὴν γωνίαν ἐνθα εὐρέθη, διδούσα εἰς τὸν κῆπον τὸ ἐπὶ τῆς ἀρχαιότητος ἡδὴ ἀνῆκον αὐτῷ ὄνομα τῶν Μουσῶν, ἔσται καὶ τοῦτο πρὸ τῶν ξένων ἀπόδειξις ὅτι αἱ νέαι Ἀ-

θῆναι δὲν ἀδιαφοροῦν διὰ τὰς παλαιὰς καὶ τὴν ἐκείνων τοπογραφίαν καὶ τὸ κατ' ἐμὲ οὐδεμίαν ἔχω ἀμφιβολίαν ὅτι θέλει χαιρετηθῇ ὑπὸ πολλῶν ἐξ αὐτῶν μετ' ἐνθουσιασμοῦ.

Σ'

Ἐν αὐτῷ τῷ κέντρῳ τῆς πόλεως ὑπάρχει οἰκοδόμημα, περὶ οὗ καὶ ἄλλοτε εἶπον, ὅ,τι φρονῶ, καὶ ἐνταῦθα δ' ἐπαναλαμβάνω τοῦτο νομίζων ὅτι οὕτως ἐγὼ κᾶν ἐκπληρῶ τὸ καθήκον μου. Τὸ οἰκοδόμημα ἐστὶν ἡ ἐκκλησία τοῦ Γοργοπύκου, ἡ ἀρχαία μητρόπολις.

Ἐξ ἀρχαίων συγκομισθέντων μαρμάρων οἰκοδομηθεῖσα, τῶν μὲν καταγλύφων μετ' Ἑλευσινιακῶν παραστάσεων, τῶν δ' ἐνεπιγράφων, ἦν μὲν χρόνων χριστιανικῶν, καί, ὡς αἱ διαστάσεις τῆς ἀποδεικνύουσι, καιρῶν παρακμῆς, ὅτε μικρὰ ἦν ἡ πόλις, ἀλλ' οὐχ ἥττον περιέργος καὶ ἀξία διατηρήσεως.

Ἀφ' οὗτο ὅμως ἡ νέα μητρόπολις ἀνηγέρθη παραπλεύρως αὐτῇ εἰς ὑπερφάνους καὶ μεγαλοπρεπεῖς διαστάσεις, τὸ ναννῶδες τοῦτο καὶ διον, εἰς οὐδὲνα μετ' ἐκείνης δεσμὸν ὑφιστάμενον συμμετρίας, αὐτὸ μὲν ὑπ' ἐκείνης πιέζεται εἰς ἀφάνειαν, οὐχ ἥττον ὅμως βλάπτει καὶ ἐκείνην ὡς παραφυσὶς τις δύσμορφος καὶ ἀνείτιος, ἐξ ἀμελείας ἐκεῖ καταληφθεῖσα νὰ σώζηται.

Ἀληθῶς οἱ περιέργοι αὐτοῦ λίθοι, οὐχὶ ἀρχικῶς ἀνήκοντες εἰς τὸ οἰκοδόμημα, ἀλλ' ἐκ ναοῦ ἢ ναῶν ἀλλαχόθεν συγκομισθέντες, οὐδόλως θὰ ἐστεροῦντο τῆς σημασίας τῶν ἀν, κατεδαφισθέντος τοῦ ἐκκλησιδίου ἵνα συμμέτρως διατεθῇ ἡ πλατεῖα, ἀπεκομίζοντο ἴσως καὶ εἰς τὴν γνωστὴν αὐλὴν τοῦ Μουσείου.

Νὰ καταδαφισθῇ λοιπὸν τὸ μικρὸν τοῦτο μεσαιωνικὸν μνημεῖον διότι τῷ ἐδόθη γείτων ἡ Μητρόπολις καταστρέφουσα αὐτοῦ τὴν εὐπρέπειαν; Ἀπαγε! Πᾶν ἄλλο πρεσβεύομεν. Κατὰ τὴν ἐμὴν ιδέαν ὠρίσθη, ἤθελον εἰπεῖ ὑπ' αὐτῆς τῆς θείας προνοίας, ἵνα ζήσῃ εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ὑπὸ φιλοπάτριδος εὐσεβείας ἐμπνευσθεὶς ὁ ἡμέτερος Βασιλεὺς, ἐζήτησε καὶ ἔλαβε παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσσίας τὸ ἱερὸν λείψανον τοῦ πρωτομάρτυρος τῆς ἐθνικῆς παλιγγενεσίας, τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Α', καὶ κατ' ἀρίστην ἐμπνευσιν, προτροπῇ δὲ καὶ τινῶν τῶν εἰς τὴν μετακομιδὴν συντελεσάντων, οἱ πρῶτοι μεταγαγόντες αὐτό, τὸ κατέθεσαν ἐντὸς τοῦ ἐκκλησιδίου τοῦ Γοργοπύκου.

Εὐθὺς τότε μετεβλήθη ὁ χαρακτήρ τοῦ μικροῦ τούτου οἰκοδομήματος. Δὲν ἦν πλέον ξενοφανὲς τι καὶ ἀσύμμετρον λείψανον ἄλλων χρόνων, οὐ τὴν ἀπομάκρυνσιν ἀπῆτει ἡ φιλοκκλία ἦν ἐξ ἐναντίας πολύτιμον παράρτημα

τοῦ μεγάλου ναοῦ, κοσμοῦν καὶ λαμπρύνον αὐτὸν εἰς βαθμόν, ὥστε μᾶλλον ἴσως ἐκεῖνος ἠδύνατο νὰ κριθῇ αὐτοῦ παράρτημα. Ἐνταῦθα ἔκειντο τὰ ἱερά ὅσῃ. Ἀάρινακος ἐπιταφίου δι' αὐτὰ δὲν ὑπῆρχεν ἀνάγκη. Τὸ ἀρχαῖον τοῦτο οἰκοδόμημα ἦν αὐτὸ τοῦτο, ἡ κατάγλυφος αὐτοῦ λάρναξ.

Ἀλλὰ δὲν εἰδεύρω τί καὶ εἰς τίνας ἐπῆλθε, καὶ ἐγκλείσαντες τὴν κόριν τοῦ μεγαλομάρτυρος εἰς μαρμαρίνην λάρνακα ἀμφιβόλου φιλοκαλίας, μετέφερον καὶ ἀπέθηκαν αὐτὴν εἰς γωτιαν τινὰ μεταξύ τῶν κιδίων τῆς Μητροπόλεως, ἐνθα λανθάνει ἀγνωσμένη, πλὴν καθ' ὅσον παρακωλύει τὴν συγκοινωνίαν, πολλάκις δυσφορούντων τῶν περερχομένων· τὸ δ' ἐκκλησίδιον τοῦ Γοργοπίκου μένει οὐδὲν ἔχον σκοπόν, καὶ ἡ ἔσται ἀνάγκη νὰ κατεδαφισθῇ, ἥ πρέπει νὰ ληρθῇ σύντονος πρόνοια, ἵνα ὅσον τάχιον, καὶ πρὶν ἢ ἐκτεθῶμεν εἰς τῶν ξένων τὸν ἔλεγχον, τὴ μνημεῖον μετατεθῇ αὐθις, καὶ τοῦτο διὰ παντός, καὶ κατεταθῇ εἰς τὸ κέντρον τοῦ ναυδίου, ὃ δύνανται τις νὰ πιστεύσῃ ὅτι εἰς τοῦτο ἦν ἀνέκαθεν καὶ θεόθεν προωρισμένον, καθότι καὶ ἐν Ἀθήναις, ἴσως καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἑλλάδι ἐστὶν ὁ μόνος εἰς τὸν Ἄγιον Ἐλευθέριον καθιερωμένος ναός.

Ἡ ὑπὸ τοιαύτην ἔποψιν διακόσμησις τῶν Ἀθηναίων ἐπανκλαμβάνω τὴν ἐμὴν πεποίθησιν ὅτι, καὶ τοι ἀδαπάνως, ἔχει μείζονα πιθανότητα νὰ ἐπικροτηθῇ ὑπὸ τῶν ἐπισημοτάτων μεταξύ τῶν ὅσοι μέλλουσι νὰ ἐπισκεφθῶσιν ἡμᾶς προσεχῶς, παρὰ πᾶσα ἄλλη πολυτέλεια, καθ' ἣν αἱ πατρίδες των βεβαίως ὑπερετεροῦσι τῆς ἡμετέρας.

A. P. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

Ο ΥΠΟΥΗΦΙΟΣ

Μυθιστορία Ἰουλίου Κλαρετῆ.—Μετάφρασις Χ. Α.

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον)

Ἀλλὰ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς ἐκπλήξεως παρελθούσης, οἱ φίλοι τοῦ Τιβολιέ ἐφόρμησαν διὰ μιᾶς κατὰ τοῦ Φουρνερέλ διὰ νὰ σταματήσωσι τὴν χάλαζαν ἐκείνην τῶν σφοδρῶν κτιπημάτων τὴν καταπίπτουσαν ἐπὶ τοῦ ἡμιθανοῦς σχεδὸν συντρόφου των. Οἱ λιθοτόμοι ἀφ' ἐτέρου θέλοντες ν' ἀποσπάσωσι τὸν σύντροφόν των ἀπὸ τῶν κατ' αὐτοῦ ἐπιτιθεμένων, συνεπλάκησαν μετ' αὐτῶν, ἤρπαζον ἐκ τοῦ σώματος, ἐκ τῆς κόμης, ὄθουν ἐκ τῶν νώτων τοὺς ἀντιπάλους τοῦ Φουρνερέλ. Βαθυμῆδὸν εἶδος τι ὑπερμεγέθους κλύδωνος ἐσχηματίσθη, ἐν ᾧ μία μάζα ἀνθρωπίνην συνετάρσαστο ἐπὶ τῆς μεγάλης πλατείας τοῦ Δαρμααρί.

Ὡμοῖαζεν ἡ σκηνὴ ἐκείνη ὑπὸ τὴν ἀστεροφειγγὴ νύκτα ὡς ἀνακινήσεις μυρμηκίας καταπατηθείσης. Ἀπὸ τῆς μάζης τῶν συμπεπλεγμένων σωμάτων ἤκούοντο ἐξερχόμενοι ρόγχοι μετὰ κρυγῶν ὀδύνης καὶ ὀργῆς. Μετὰ σπουδῆς ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ Καρενείου τῆς Ἀστραπῆς ἔτοποθέτει ὡς καταστηματαρχῆς ἐν ἡμέρᾳ ἐπανκστατικῆς ταρχῆς τοὺς σιδηροὺς μοχλοὺς εἰς τὰ παράθυρα τοῦ ἰσογείου. Παράθυρά τινα ἤνοιγοντο αἰφνιδίως ἀνωθεν τοῦ ἀγρίου ἐκείνου συνωθισμοῦ καὶ κεφαλαὶ περιφοβοὶ ἀνεφαίνοντο καὶ ἐξηφανίζοντο. Μακρόθεν ἤκούοντο κραυγαὶ γυναικῶν.

Ὁ Φουρνιρέλ ἀφίσας τὸν Τιβολιέ προσεπάθει ἀνορθούμενος ἐπὶ τοῦ ἐνὸς γόνατος ν' ἀποσεισῇ τὸ στῆθος τῶν ἐπιτεθέντων, οἵτινες τὸν ἐκράτουν ἐκ τῶν ἐνδυμάτων, ἐκ τῆς κόμης. Ἡσθάνετο τὸ δέρμα του διασχιζόμενον ὑπὸ ὀνύχων, τὸν τράχηλόν του δακνόμενον ὑπὸ σιαγόνων. Ἡ ὀδύνη ἀπέδωκεν αὐτῷ τὴν δύναμιν ὅπως διὰ βιαίας προσπαθείας ἐγερθῇ αἰφνης ὄρθιος, ἐνῷ οἱ σύντροφοὶ τοῦ ἐξαπέστελλον νὰ κυλισθῶσι μακρὰν τινὰς ἐκ τῶν ἐπτὰ ἢ ὀκτώ, οἵτινες πρὸ ὀλίγου εἶχον ἐπιπέσει ἐπὶ τῶν νώτων καὶ τοῦ τραχήλου τοῦ λιθοτόμου.

Ἀλλ' ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν καθ' ἣν αἱματόφυρτος, ἄγριος ὡς ταῦρος, τετραυματισμένος ὁ Φουρνιρέλ ἐκίνει τὰς ἐλευθέρους χεῖράς του, ὁ Τιβολιέ ὁ κατακείμενος τέως μὲ τὴν κεφαλὴν μεμωλωπισμένην χαμαί, ἀνηγείρετο ἐπίσης· τὸ πρόσωπόν του ἐξηφανίζετο ὁλόκληρον οἶονε ὑπὸ ἐρυθρὰν προσωπίδα ἐκ τοῦ ρέοντος ἀπὸ τῆς κόμης τοῦ αἵματος καὶ μετὰ τεραστίας νευρικῆς δυνάμεως ἐβασίσει κατ' εὐθείαν πρὸς τὸν λιθοτόμον προτείνων τὴν χεῖρα, ἥτις ἐκράτει νῦν μάχαιραν, τὴν ὁποίαν ὀρμεμφύτως ἔσυρεν ἐκ τοῦ θυλακίου του καὶ διὰ μιᾶς ἤνοιξεν.

Ἡ λεπίς ἐξηκόντισεν ἐν τῇ νυκτὶ ταχεῖαν κυανωπὴν λάμψιν, ἡ ἀγρία δὲ κραυγὴ ἦν ἐξέφερε καὶ ἥτις ἐδιπλασίαζε τὴν ὀρμὴν τοῦ Τιβολιέ· ἔκαμε τὸν νεαρόν στρατιώτην, ὅστις τὰ πάντα εἶδε, νὰ ὀρμήσῃ ἔμπροσθεν τοῦ Τιβολιέ. Ὁ στρατιώτης ἐξέτεινε μηχανικῶς τὴν χεῖρα διὰ ν' ἀρπάσῃ τὴν μάχαιραν καὶ ἀπομακρύνῃ αὐτὴν ἀπὸ τὴν κοιλίαν τοῦ Φουρνιρέλ, ἡ δὲ χεὶρ αὐτοῦ ἀνύψωσε τὸν κρατοῦντα τὴν ἀνοικτὴν μάχαιραν βραχίονα· ἀλλ' ἡ φορὰ τοῦ Τιβολιέ ἔτο τόσον βιαία, ὥστε τὸ ὄπλον κατηνέχθη σφοδρῶς καὶ διασχίσαν τὴν ἐπωμίδα τοῦ στρατιώτου κατήλθε πρὸς τὴν στολὴν καὶ ἐνεπύχθη ἐντὸς τοῦ στήθους. Ὁ νεαρὸς στρατιώτης ἔμεινε πρὸς στιγμὴν ὄρθιος, εἶτα ἐκλονίσθη καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τῶν γονάτων λέγων ἡρέμα μὲ τὴν ἐλαφρῶς παρατεταμένην προφοράν τῶν Λιμουζίνων:

—Μ' ἐσκότωσεν ! ! !

Ἡ ἀσθενὴς ἐκείνη καὶ παραπονητικὴ φωνὴ